

SPIS TREŚCI

Nota od Komitetu Redakcyjnego	5
ZAGADNIENIA STRUKTURY SPOŁECZNEJ	7
POJĘCIE STRUKTURY SPOŁECZNEJ	9
Sens statystyczny 11. System zależności i dystansów 13. Struktura złożona, gdzie składnikami są grupy społeczne 14. Dwa typy stosunków zależności międzygrupowych (zależność obustronna i zależność jednokierunkowa) 15.	
STRATYFIKACJA SPOŁECZNA	17
Hierarchie ról społecznych 19. Przywileje środków konsumpcji 20. Władza 20. Środki konsumpcji i władza 23. Przywileje prestiżu 23. Zagadnienie współzależności między różnymi kategoriami przywilejów 25. Co znaczy: „stosunki zależności między grupami?” 26. Wewnętrzna struktura warstw i ostrość granic 30.	
ORGANIZACJE SPOŁECZNE W SPOŁECZNEJ STRUKTURZE	34
Organizacje klasowe 35. Role społeczne w organizacjach a pozycja społeczna jednostki 37. Organizacje społeczne a system więzi społecznych 39. Interesy organizacji i interesy, którym organizacja służy 40. Osobiste interesy aktywu organizacyjnego 41. Solidarność organizacyjna i solidarność klasowa 43. Nominacje i wybory 45. Role społeczne w organizacjach klasowych a przynależność do reprezentowanej przez się klasy 47.	
WŁADZA POLITYCZNA I WŁADZA EKONOMICZNA	51
Przywileje pozycji ekonomicznej 51. Władza ekonomiczna 53. Aspekt i rodzaj 55. Typy władzy ekonomicznej 57. Zależność od konsumenta 59. Zakres władzy i zakres wpływów na zachowanie się ludzi 62. Gwarancje reguł gry (złoto i żelazo) 62. Władza ekonomiczna a praworządność 66. Typy stosunku pomiędzy władzą polityczną i klasą uprzywilejowaną 67. Środki przemocy i reguły gry 72. Władza nieuważana przez przemocy i praworządna władza polityczna 72. Metody gry politycznej 76.	
DOPEŁNIENIA	79

STRUKTURA KLASOWA W SPOŁECZNEJ ŚWIADOMOŚCI	83
1. Wprowadzenie	85
Problematyka społeczna w świetle nowych doświadczeń 85. Systemy stosunków międzyludzkich w społecznej świadomości 89. Metafory i treść pojęciowa 90. Pojęcie struktury 92. Materiały historyczne i wnioski ogólne 94. Budowa książki 97.	
2. Dychotomiczne wizje struktury klasowej	98
Jedni ponad drugimi 98. Trojaki przeciwstawienia 102. Pszczoły i trutnie 104. Przymus ekonomiczny i niewolnictwo 106. Klasy korelatywne 108. Warunki sprzyjające koncepcjom dychotomicznym 109.	
3. Schemat gradacji	115
Klasy pośrednie w dwojakiej interpretacji 115. Schemat gradacji klas społecznych 118. Gradacja prosta 118. Gradacja syntetyczna 120. Przywileje mienia w gradacji syntetycznej 125. Ocena syntetyczna a stopień zharmonizowania ocen prostszych 128. Obiektywne kryteria i nieobiektywne skale 129.	
4. Koncepcje funkcjonalne	133
Odrębne funkcje i wzajemne zależności 133. Schemat funkcjonalny i hierarchia klas 136. Funkcje i przywileje w hierarchiach stanowych 138. Klasy ekonomiczne w strukturze stanowej 139.	
5. Synteza marksowska	143
Doktryna Marksa na tle dzieł myśli 143. Pojęcie klasy społecznej w doktrynie Marksa 145. Interpretacje struktury klasowej w koncepcjach marksowskich 148. Podstawowa dychotomia 148. Dwie koncepcje klas pośrednich 149. Trójęzłonowy schemat funkcjonalny bez klasy pośredniej 153. Struktura wielozłonowa 155. Interferencja punktów widzenia 156. Dwie kategorie walk klasowych 157. Ostrość przeciwstawień i klasowa interpretacja zjawisk kulturowych 159.	
6. Hierarchia klas i „continuum” pozycji społecznych	161
Dążność do kwestionowania przywilejów klasowych i klasowych granic 161. Wzajemne zależności i równoważne przywileje 162. Zagadnienie ostrości granic klasowych 164. Dwie koncepcje bezklasowości 167. Równość wśród nierównych w ustrojach stanowych 169.	
7. Nieegalitarna bezklasowość. Analogie w interpretowaniu ustrojów przeciwstawnych	171
Zagadnienie świadomości klasowej w Ameryce 172. Stratyfikacja amerykańskiego społeczeństwa w amerykańskiej socjologii 173. Koncepcja bezklasowego społeczeństwa w Ameryce 175. Tło kontrastowe 179. Zagadnienie bezklasowości w społeczeństwie radzieckim 180. Zbieżności i przeciwieństwa 183. Analiza marksistowska jako narzędzie walki 186.	
8. Trojaki zakres terminu „klasa społeczna”	188
Pojęcie i termin 188. Nowy termin i nowa rzeczywistość 189. Synonimiczność i przeciwstawność znaczeń 192. Pojęcie nadrzędne i dwojaka specyfika 194. Propozycje terminologiczne 197.	
9. Pojęcie klasy społecznej: wspólny wzór i niezgodne definicje	198
W poszukiwaniu wspólnej treści pojęciowej 198. Różne kryteria na gruncie wspólnych założeń 200. Sprawa współzależności cech 204. Klasowość jako cecha struktury społecznej podlegająca stopniowaniu 205. Model klasy jako grupy podstawowej 206. Podział wyczerpujący lub niewyczerpujący 207. Typy odchylenia od modelu 208. Wzór proletariusza i zakres proletariatu 209. Precyzja pojęciowa i potrzeby praktyczne 209.	

10. Typy interpretowania struktury społecznej. Próba klasyfikacji	211
Stosunki porządkujące i stosunki zależności w systemach klas 211. Dwie interpretacje zależności wzajemnej 213. Kryteria wewnętrznej integralności 213. Atrybuty klas i rodzaje zależności w schemacie dychotomicznym i w schemacie funkcjonalnym 214. Dwie interpretacje dychotomii w schemacie marksowskim 216. Interpretacja postulatów równości wśród nierównych 218.	
11. Konwencje semantyczne jako fakty społeczne	221
Definicje i tezy 221. Trojakie stanowisko wobec konwencji semantycznych 223. Rozbieżności terminologiczne i rozbieżności pojęciowe 225. Merytoryczne podłoże rozbieżności pojęciowych 228. Motywy sporów o terminy 229.	
12. Interpretacje struktury klasowej w historycznej perspektywie	234
Wizje struktury klasowej i ich desygnaty 234. Wybór punktu widzenia czy charakterystyka desygnatu 237. Ideologiczna nadbudowa struktur klasowych 239. Nowoczesny wzór klasy społecznej i przeobrażenia ostatniego okresu 241. Środki produkcji, środki konsumpcji i środki przemocy 246. Losy rewolucyjnych ideologii 247. Sprawa analogii historycznych 250.	
STARE POJĘCIA I NOWE PROBLEMY	257
Interpretacja struktury społecznej w nowoczesnym społeczeństwie 257. Wnioski 266.	
RUCHLIWOŚĆ SPOŁECZNA JAKO WYNIK REWOLUCJI SPOŁECZNEJ	267
SPOŁECZNE WARUNKI I KONSEKWENCJE PLANOWANIA SPOŁECZNEGO	273
Planowanie w życiu społecznym 273. Zachowanie zbiorowe i porządek społeczny 279. Planowanie, kultura i wolność 287.	
DEMOKRACJA W ŚWIECIE NAPIĘĆ POLITYCZNYCH	299
KU NOWYM FORMOM ŻYCIA SPOŁECZNEGO	325
1. W sferze pojęć i postulatów ogólnych	327
Hasło demokracji 327. Ludowładztwo i koncepcja praw człowieka 329. Jednostka i zbiorowość 331. Cele dotyczące jednostki ludzkiej 332. Cele demokratycznej organizacji życia ujęte z punktu widzenia zbiorowości 333. Hasło równości 334. Wolność i przymus społeczny 335. Zagadnienie przymusu wewnętrznego 339.	
2. Zagadnienia realizacji	342
Od teorii do życia 342. Przywilej wykształcenia 344. Udział w rządach krajem 345. Demokracja i reformy gospodarcze 347. Planowe kierownictwo a sprawa wolności 349. System międzygrupowych porozumień 351. Wolność słowa i zagadnienie prasy 353.	
3. Styl demokratycznej kultury	356
Plastyczność systemu i decentralizacja kulturalna 356. Integralność systemu demokratycznego 359. Ideologia i taktyka 361. Łączność międzynarodowa 362. Procesy uniwersalizacji i procesy różnicowania 364.	
OD „KODEKSU NATURY” DO „SPRZYSIĘŻENIA RÓWNYCH”	365
Dwa kierunki myśli społecznej wieku Oświecenia 365. Rozprawa o własności prywatnej i o podstawach moralności zgodnej z prawami natury 366. Projekt kodeksu przyszłego społeczeństwa 369. Pozycja Morelly'ego w dziejach myśli socjalistycznej 374. Utopia Morelly'ego w nurcie wydarzeń historycznych 378.	
Summary	383
Indeks autorów	409